

Az erdőtörvény végrehajtásának kérdéséhez.

Lapunk mult évi XI. füzetében ismertettük a m. k. földmivelési ministerium költségvetésének azon részét, mely az erdőtörvény végrehajtására vonatkozik.

E költségvetés két részből áll, egyik a központi szolgálat, másik a külső vagy vidéki szolgálat költségét mutatja. Előbbire az 1880. évre 4700 frt, utóbbira 60.000 frt lett előirányozva. Az első kimutatja a szervezendő személyzet létszáma mellett, az állomás szerinti illetményt is, a második általános keretében mutatja a létszámot és általánypénzen felvéve egy összegben a kerületi erdőfelügyelőségek összes költségeit; ebből lévén fedezendő azon 100 arany pályadíj is, melyet a földmivelési minister az erdőtörvény magyarázatához szükséges utasítás megírására kitűzött.

Az alkotmányos kormányzat tizenhárom évi működése után először van az, hogy a területének egynegyed részén erdőt mivelő, s a talaj termőképességét tekintve, még nagyobb részben erdőmivelésre utalt Magyarország költségvetésében az erdészeti közigazgatási céljaira költséget irányoznak elő. Most jött el az idő tehát, azon szervezet alapját megvetni, mely az elveiben és rendelkezéseiben üdvös új erdőtörvény keretében mozogva, a magyar erdőgazdaság culturalis fejlődésének, közigazdasági és sok tekintetben helyi jövedelmezőségének is bölcsőjét képezendi.

Felette fontos azonban az alap szervezete, melyen erdőgazdaságunk további fejlődésének épülni kell, mert

legnagyobb részben attól függ Magyarország erdészetének jövője, s ezért azt, a mi az alapnak jobbá tételére szolgálhat, kötelesek vagyunk mindannyian elmondani, nekünk pedig, ki a törvény szakbeli alkotásában is tevékenyen résztvettünk, kétszeres kötelességünk.

A ki azt hiszi, vagy talán még tudni is véli, hogy Magyarország erdészetének ügyét, úgy a mint az új erdőtörvény szószerinti értelme s annak elveiben nyilvánuló szelleme megkívánja, egy szál osztálytanácsos és egy szál fogalmazó még 1880-ban is vezethetik, s már az első időben is a multhatlanul szükségessé váló teendőket, úgy a mint ezt az ügy és az ország érdeke megkívánja, elvégezhetik: az óriási tévedésben él! Két ember munkaképessége, bármily erős legyen is az, csekélység azon feladathoz képest, melyek a földmívelési ministerium alakítandó erdészeti osztályára várnak.

Nem lehet itt helye annak, hogy az erdőtörvényből kiszakítva, részletesen elősoroljuk azon teendőket, melyek a ministerium erdészeti osztályát illetendik, de hangsúlyoznunk kell mindenek felett, hogy annak előrelátó és tapintatos működésétől függ az, hogy erdőgazdaságunk bajai és a multban ütött sebei az ország minden vidéken gyökeres orvoslást nyerhessenek, ez osztály oktatásra és jóindulatu felvilágosításra hajlandó buzgóságától függend, a magyar erdőbirtokosoknak vagy erdészeti ügyeik intézőjének hazafiui jó indulattal, akár közvetlen, akár az erdőfelügyelőségek útján, megadni mindazon tanácsokat, melyek az illető vidék erdőgazdaságának természetén alapulnak s annak javára szükségesek. Nem aktákat elintéző egy-két zsoldosra van ott szükség, de elegendő

számu szakférfiakra, kik teljes lelki odaadással s Magyarország jólléteért lángoló szívvvel, az ügyet magát fogják szolgálni, és nem másban, hanem csak abban találnak jutalmat s örömet, ha annak igazán használhattak!

Téved az is, ki azt hiszi, hogy az alakítandó erdészeti osztálynak és általában az erdőfelügyelőknek is csak az lesz feladatuk, hogy az eléjük táruló hibákat javítsák. Nem csupán ennek kell lenni, hanem főleg annak, hogy a hiba elkövetésének vegyék elejét, s akkor tanácsolják a magyar erdőbirtokos közönségnek a jót és hasznost, mikor az még kárt nem szenvedett, vagy haszontalanul nem költekezett. Így például nem nagy hálát érezhetne az erdőtörvény őrei iránt azon magyar erdőbirtokos, a kinek megmondják, hogy a tőle kívánt erdészeti üzemtervnek mit kell tartalmazni, vagy mit kell erdejében, a törvény igényeinek megfelelőleg, tenni; de aziránt aztán, ha megkérdi, nem tudnak, vagy nem fognak helyes tanácsosal szolgálni, hogy az illető erdők adott viszonyaihoz képest, a célhoz vezető több ut között, melyik az, mely legkevesebb költséget igényel.

A ki e soroknak különben eléggé világos értelmét felfogni elég tudással és érzékkel bir, az perczig sem kételkedhetik azon, hogy Magyarország anyagi jóllétének mennyire fontos és biztos emeltyűje lesz a földmivelési ministerium erdészeti osztályára bizva. Az erdőgazdaságnak egyik nagy szerencsétlensége az, hogy a rajta elkövetett hibák éppen úgy, mint az érdekében tett üdvös intézkedések hatása, csak évtizedek után válik bebizonyíthatóvá, vagy számszerint kimutathatóvá, s valamint a legkritkább esetekben lehet és ekkor is csak

hozzávetőleg megmondani, azon számszerű értéket, mely egy vagy más üdvös intézkedésből eredhet, éppen úgy a vakmerőségek sorába tartoznék az is, ha valaki megjelölni akarná azon kárt, mely egy vagy más szükséges adminisztratív intézkedés maga idejében való végrehajtásának elmulasztásából származhatik.

Ki merne tehát még csak hozzávetőleg is szólni arról, hogy milyen lesz Magyarország erdőségeinek állapota 10—20 év múlva, egy elégtelenül, rosszul, vagy éppen hivatalos érzéketlenséggel végrehajtott erdőtörvénynyel, s milyen lehet azok értékesítési viszonya, egy az e téren minden tudnivalót felölelő, megértő és felhasználó, s minden kipuhatalandónak kiderítésére törekvő, de természetesen nem csupán két jó emberből álló, de jól szervezett erdészeti osztálylyal?

Nem szeretünk külföldi példákra hivatkozni, mert ez nálunk csak akkor talál viszhangra, ha a kormányt kell ütni, minden más alkalommal pedig az a felelet reá, „azok a viszonyok nem olyanak mint a miéink,“ pedig legtöbbször az ekként beszélő „azokat a viszonyokat“ éppen nem ismeri; hanem hát azért még is ide írjuk, hogy Magyarország erdőségeiben még nem oly régen egy porosz királyi főerdőmester utazott, és pedig nem turista kedvből, hanem valóságos szaktanulmányozásból. Vajjon kinek javára történik ez utazás, mert az erdészeknek köztudomás szerint nincs saját erdejök, s vajjon ki és mi lehet ez utazások hasznélvezője és értelmi szerzője? Nem nehéz eltalálni, hogy Németország előre látó erdőgazdasági ügyvitele; pedig ám onnan még csak nem is exportálnak Magyarországra fát!

Nálunk semmi, vagy hallatlan rossz kezelésben részesülnek a községi erdők, s kevés kivétellel, általában véve az ország erdőségeinek legnagyobb része, sőt maga az állami erdők kezelése sem olyan, mint a minő lehetne és a milyennek lenni kellene; az új erdőtörvény különben teljesen helyes intézkedése alapján pedig, a mezőgazdasági művelésre állandóan alkalmas talajon lévő erdők meg egészen irthatók, és rövid idő alatt teljesen kiirtva lesznek, és mégis, oh bocsánat a tévedésnek, sajnálnak 85 ezer forintot egy oly általánosan szükségesnek tartott institutio költségére, mely az országnak s elemeiben magának a földbirtokos osztálynak, milliókat van hivatva megvédeni, szerezni és megtartani!

A ki azt nem hiszi, hogy nálunk is azon kell lenni, hogy az erdőtörvény üdvös hatása minél kiterjedtebb mértékben érvényesüljön: az szerezzen más helyről tájékozást, nézze meg, hogy mit költ Ausztria-, mit Német- és Franciaország az erdőkre, s hogy mily óriás lépésekkel halad az európai fapiaczkok szükségleteinek fedezésére egyedül is képes Oroszország erdőgazdaságának javításában, hogy Franciaország csupán terméketlen területek beerdősítésére évenként egy millió franknál többet költ, s hogy Poroszország a magán kézen lévő rossz erdők megvásárlására, minden terhes pénzviszonyai mellett is, a múlt pénzügyi évre 1.050.000 márkát irányzott elő, vagy ha ez sem kell, beszéljen Csehország vagy a külföld bármely államférfiával, erdőbirtokos főúrával, vagy közgazdasági ügyekben jártas emberével, s az meg fogja hallani és tudni, hogy mit kell tenni egy ország erdőgazdasága érdekében.

Az erdők minden ország földbirtokának azon állandón jövedelmező tartaléktőkéjét képezik, mely országos vagy elemi szerencsétlenségek idején biztos segély nyújtására van hivatva; a mely állam pedig e tőkét eléggé nem védelmezi vagy veszélyezteti: az saját nemzetének sirját ássa!

A földmivelési ministerium erdészeti osztályának feladata lesz, az erdészet műszaki és közgazdasági ügyének azon országos vezetését vinni, mely mindenütt a kormány feladatához tartozik, így például az egyes vidékeken lévő erdők különféle helyi és értékesítési viszonyaihoz alkalmazandó erdőmivelési, használati és faipari intézmények megtelepítésére szolgáló tanulmányok; igen kiváló mértékben pedig a magyar faanyagok bel- és külkereskedelmét illető nagyszámu kérdéseknek felettébb szükséges tanulmányozását teljesíteni; továbbá az erdőstatistika vitele, melynek országos erdőstatistikának kellene lenni, ha tudni akarjuk azt, hogy mivel birunk, milyen az, mennyit használtunk abból fel, s mennyit adtunk a felhasznált helyére; de ha valamely szűk látókörü felfogásból kifolyólag ezt megszorítanak is, a törvény 17. §-a alá foglalt erdők statistikáját már mulhatlanul kell vinni és feldolgozni, ennek pedig erdészeti műszaki részét s az abból vonható tapasztalatok és következtetések levezetését, csak erdészeti szakember dolgozhatja ki.

Lesz azonban még egy másik feladata is a földmivelési ministerium erdészeti osztályának, s ez a horvát-szlavonországi államerdők törvényszerű felügyelete.

Minthogy pedig Horvát-Szlavonországban a magyar államnak nem lesz olyan kerületi felügyelője mint Magyarországon, ennél fogva a felügyeletet a központi osztály kell, hogy gyakorolja, és pedig azt hisszük, hogy a határ-örvidéki kérdés rendezése után ott az államnak megmaradó és kerekszámban legalább 600.000 holdra terjedő értékes erdőknek állami felügyelete és gazdaságának ellenőrzése nem szenved kétséget akkor, midőn a pénzügyministerium által kezelt magyarországi államerdők gazdaságának ellenőrzését jónak látta a törvényhozás a földmivelési miniszterre bízni, és pedig annyival inkább nem, mert a katonai végvidék erdeit, bár a pénzügyministerium vezetése alatt egy katonai főparancsnokság kezeli, átruházott ministeri hatáskörben.

A miket itt elősorolánk, alig fogja valaki az erdő-törvény egyik vagy másik §-ából kiolvasni, de azért ám még is szeretnők azt a bátor férfit látni, ki igényt tart nemzetgazdasági ismeretekre, s merné nekünk azt állítani, hogy mindez a törvény alapján s annak szellemében nem teljesítendő, vagy nem szükséges.

De szolgálhatunk még a törvényben részletesen előírt teendőkkel is, ilyenek a felülvizsgálandó gazdasági tervek; a műszaki részökben is legtöbbször bonyodalmas usztatási és tutajozási kérdések, s a 100 meg 100 ezer holdakra terjedő kopár területek erdősítésének ügyei.

A ki életében egy erdőnek helyesen elkészített gazdasági tervét látta, az tudni fogja, hogy mit tehet egy ilyen terv felülvizsgálata, ha azt lelkiismeretesen kívánják teljesíteni, s nemcsak úgy, hogy az akta száma elintézve legyen. Már pedig, ha oda találma ez a dolog

fajlani, hogy ez a vizsgálat csak felületesen vagy esetleg subjectiv felfogásokkal teljesíttetnék, akkor mi mondjuk, hogy jobb lett volna, ha az erdőtörvény erre nem születik!

És még, a mi szintén nem alárendelt jelentőségű, a törvény 16. §-ában foglalt községi adókedvezmény megnyerhetése végett, a magán erdőbirtokosok részéről beterveztendő gazdasági tervek vizsgálata is, melyek a törvény életbe léptetése után azonnal és hitünk szerint nagy számmal fognak beadatni, mert egy erdőbirtokos sem lesz oly együgyű, hogy százakkal és ezerekkel több községi pótdót fizessen erdeje után akkor, mikor törvény szerint kevesebb terheli, vagy talán bekövetkezzék itt is az, hogy nyulják az elintézés burocratikus hosszú sorra, no ezt a mindennap tiszta pénzvesztésébe kerülő késedelmet megköszöni, az erdejéből különben is kevés hasznot kapó legtöbb erdőbirtokos.

Semmi esetre sem szabad egyet még említetlenül hagynunk, s ez az, hogy a törvény megalkotásakor, valahányszor annak előleges vagy későbbi országgyűlési tárgyalása történt, mindig hangsúlyozva lett, hogy a végrehajtásra szükséges költségek lehető legkevesebbet tegyenek, s hogy ehhez képest lett a költségvetésbe is felvett 14 erdőfelügyelőség tervezve, oly feltétellel, hogy egy számban és képességben erős központi osztály, kellő munka megosztással segítse ki a kisebb számu felügyelőket s illetve a nagyobb területekhez, egy felügyelőségnek átlag majdnem 1 millió hold erdeje lesz, megkivántató fokozottabb munkásságra azokat gyakori és erélyes ellenőrzéssel serkentsé s ennek utján majd a ministerium is

folytonosan azon helyzetben legyen, hogy határozatait minden kérdésben, a mint ezt az erdőgazdaság természete mulhatlanul feltételezi, a tényleges helyi viszonyok ismeretéből kifolyó alapossággal intézhesse.

A fennebb elősoroltak azok, melyek a földmivelési ministerium alakulandó erdészeti osztályának teendőit tartalmazzák, és kérjük már most azt, a ki higadtan itélni tud, hogy megfelelhet-e annak 2 szál ember és megfelelhet-e még 1880-ban is, éppen akkor, midőn sürgősen szükséges az, hogy a törvény végrehajtásához nélkülözhetlen szám os utasítás, melyeknek némelyike a legtömörebb szerkesztés mellett is vaskos füzeteket fog képezni, mielőbb kiadassék, s midőn eddig épen nem létezett, de a gyakorlati gazdaság igen sok és fontos teendőire hivatott állami hivataloknak szervezése válik szükségessé.

Mi ugy vagyunk meggyőződve, hogy az erdőtörvény olyan végrehajtásához, a milyent az ország érdeke mulhatlanul megkíván, a földmivelési ministeriumban nem két hivatalnok, hanem legalább is 5—6 érett tapasztalatu és kiválóbb képzettségü szakférfi szükséges, a kik, a mint mondani szokták, igazán legények legyenek a gáton, ha hivatásukat egyenként és összesen betölteni kívánják.

És most menjünk át még a dolog anyagi részére. Magyarország erdőségének tökéértékét kerekszámban 500 millió forintra tehetni, az erdőtörvény végrehajtásához szükséges költség, a mint ez annak idején a kormány részéről is kijelentve lett, 85.000 frttal fedezhető (ez összegnek az erdőkárok utáni birságokból igen nevezetes

része visszatérül az államnak), és kérjük már most, hogy mily arányban áll ezen administrationális költség a nagyjelentőségű tőkevagyonhoz képest? — hát olyan arányban, hogy teszi annak nem is egy egész, sőt nem is egy tized, hanem éppen 0.017 mond tizenhétézredrész százalékát, no, ha a magyar államnak minden hasonló fontosságú administrációja ennyibe kerül vagy ennyire fog szállíttatni, akkor bizonyára nem lehet kérdés az államháztartás pénzügyi egyensúlyának helyreállítása.

Miről lehet már most szó, ha a földmivelési ministerium erdészeti osztályába csupán két bátor férfit alkalmaznak. A mint mondani szokták: megtakarítanak a fennebbi összegből 6—8 ezer forintot. No ez ugyan szomorú megtakarítás a papiroson, hanem hát nem nagy köszönötre, de súlyos elítélésre kötelezi Magyarországot az, ki neki e pazarló megtakarítást megszerzi.

Meg kell még említenünk, hogy a költségvetés tárgyalásánál a pénzügyi bizottságban az is kifejezést nyert, hogy az erdőtörvény központi végrehajtását a pénzügyministerium erdészeti osztályában lévő szakferfiak teljesíthetnék. Mi semmit sem kételkedünk azon, hogy e nézet a legjobb szándékon alapszik, azonban téves, mert a pénzügyministerium erdészeti osztálya mostani szervezetében az államerdők gazdasági ügyeivel a legteljesebb mértékben el van foglalva s ezért a neki tulajdonított feladatot nem teljesíthetné.

A mi az erdőfelügyelőségek számára ez évre felvett 60.000 frtnyi átalányt illeti, azt figyelemmel arra, hogy a kinevezések májushó előtt aligha teljesíthetők lesznek, elégségesnek tartjuk.

Mi az ország érdekében kérjük az országgyűlést s a képviselőház t. pénzügyi bizottságát, hogy az alkotott jó erdőtörvényt a végrehajtásához szükséges megfelelő pénzösszeg megtagadása által ne tegye rosszá, mert ha egy ujon beállítandó intézménynél az alap tévesen lesz lerakva, az összes rákövetkező építés is hibás leend, — inkább semmi se történjék mintsem oly szervezet állíttassék be, mely az egész törvény compromittálására vezet, mert ekkor legalább meg maradhat a különben kidobott pénz és nem szaporodik azon törvények száma, melyek csak azért nem jók, mert nem hajtják ugy végre a mint kell.

Az erdőtörvény mikép eszközlendő végrehajtásának programját a feunnebbieken adtuk elő, azoknál most bővebb részletekbe bocsátkozni e cikk határán túlterjedő lenne. E program beváltására kell törekedni a ministerium osztályának, s ítéletének helyességétől függend: a teendők nemét, sorát és idejét s a végrehajtás legmegfelelőbb módját, a kitüzött nagy czél elérésére segítő legalkalmasabb beosztással megválasztani. Két jó emberből álló osztály azonban egyáltalában még ez évben sem felelhet meg a feladatnak, mert már ez évben is van a rendes administratio mellett tetemesen sok előkészítő munka, melynél az is vesztéség, ha ez évről elmarad, mert Magyarországon sem a mező, sem az erdőgazdasági viszonyok javítására nincs vesztetni való idő! Avagy nem elég jó leczkék még az elpusztult tölgyesek és a Bismark-féle favám!

Nálunk sokat szeretnek beszélni az ország anyagi ügyeinek javításáról, azt is mondják, hogy már a törvényhozás tagjai is megsokallották volna azon mostoha támogatást melyben eddig a földművelőnek nevezett Magyar-

ország földmivelését részesítették, de így szokott ez lenni nálunk, mikor valaki elég bátor egy hibát constatálni, annak akad secundansa elég, akár 100; hanem ha valami jó és hasznos dologra kell pénz, akkor meg annak kiáltanak „Éljent“, ki elég bátor, a jó ügyre a legkevesebb költséget ajánlani. Félő, hogy az erdőtörvény végrehajtásával is így lesz, és ez annál lehetségesebb, mert téves feltevésből indulva ki, maga a ministerium kér a központi kezeléshez oly kevés erőt, a melylyel azt még csak megkísérteni is előrelátható időpazarlás.

Az előadottak alapján s mert talán szerénytelenség hibája nélkül igényt is tarthatunk arra, hogy a fennforgó ügyet egész teljességében ismerjük, nem tehetünk egyebet, mint a legmelegebben kérni a t. pénzügyi bizottságot, és illetve a törvényhozást, hogy a t. földmivelési minister urat utasítsa az erdőtörvény végrehajtási szervezetének oly mérvű beállítására, mint a milyent a megoldandó feladat természete és a tényleges szükségesség igényel, s hogy ehhez képest ne fogadja el a földmivelési ministerium erdészeti osztályának a költségvetésben ajánlott szervezetét, mert az, úgy a mint tervezve van, a reá váró kérdés megoldására még ez évben is teljesen képtelen lesz s minthogy a külső erdőfelügyelőségeknek is a központi osztály kell hogy mozgató lelkét és vezetőjét képezze s minthogy ezen hivatást két ember, ha még a legkiválóbb tehetség és munkaképességgel birna sem töltheti be, így, ha oly központi osztály nem létesül, minő szükséges, még a külső felügyelőségek munkálkodásának sikere is teljesen kétségessé válik. De ha már csakugyan akarják az erdőtörvénynél is az ugynevezett megtakaritást gyako-

Az erdőtörvény végrehajtásának kérdéséhez.

Lapunk mult évi XI. füzetében ismertettük a m. k. földmivelési ministerium költségvetésének azon részét, mely az erdőtörvény végrehajtására vonatkozik.

E költségvetés két részből áll, egyik a központi szolgálat, másik a külső vagy vidéki szolgálat költségét mutatja. Előbbire az 1880. évre 4700 frt, utóbbira 60.000 frt lett előirányozva. Az első kimutatja a szervezendő személyzet létszáma mellett, az állomás szerinti illetményt is, a második általános keretében mutatja a létszámot és általánypénzen felvéve egy összegben a kerületi erdőfelügyelőségek összes költségeit; ebből lévén fedezendő azon 100 arany pályadíj is, melyet a földmivelési minister az erdőtörvény magyarázatához szükséges utasítás megírására kitűzött.

Az alkotmányos kormányzat tizenhárom évi működése után először van az, hogy a területének egynegyed részén erdőt mivelő, s a talaj termőképességét tekintve, még nagyobb részben erdőmivelésre utalt Magyarország költségvetésében az erdészeti közigazgatási céljaira költséget irányoznak elő. Most jött el az idő tehát, azon szervezet alapját megvetni, mely az elveiben és rendelkezéseiben üdvös új erdőtörvény keretében mozogva, a magyar erdőgazdaság culturalis fejlődésének, közigazdasági és sok tekintetben helyi jövedelmezőségének is bölcsőjét képezendi.

Felette fontos azonban az alap szervezete, melyen erdőgazdaságunk további fejlődésének épülni kell, mert

rolni, akkor jobb lesz takarítsák meg azt is, a mit adni akarnak, mert így legalább fennmarad a jövő és nem adnak eszközt és alkalmat arra, hogy egy alapjában és elveiben jó törvény a végrehajtó szervezet helytelensége miatt rosszul végrehajtva hitelét veszítse s ebből folyólag később se mehessen át úgy a nemzet vérébe s földmívelése körében és közgazdasági életében ne lehessen oly üdvös hatása, a mint ezt az ország érdeke megkívánja.

Leirtuk ezeket azért, mert hisszük, hogy használhatnának erdészetünk ügyének, ha pedig ezt nem érnők is el, azt az egyet elérjük bizonyosan, hogy utódaink, ha majd vizsgálják erdőgazdaságunk állapotát s az erdőtörvény végrehajtásának következményeit, legalább látni fogják, hogy szakunk részéről nem lett elmulasztva a maga idején felhasználható figyelmeztetés s ítéletöket majd ennek megfelelően tehetik.

Bedő Albert.

A talaj vegyszerkezetének befolyása a szelid gesztenye (*Castanea vesca*. Gerert) tenyészetére.

A francia pénzügyministerium Fare H. központi főerdőtanácsos javaslatára 1871-ben a nancy-i erdészeti akadémián egy gazdasági tanszéket rendszeresített, s az oda alkalmazott tanárnak (Grandean L.) egyuttal feladatává vált, a gazdasági figyelő állomás vezetése. Mint-hogy Franciaországban a figyeléseket kerületenként eszközlik, az állomás keleti név alatt szerepel a hivatalos jelentésekben, s ily cím alatt is bocsátá ki első évkönyvét